

„SOLIA SATELOR“ — ZIAR DESTINAT PUBLICULUI SĂTESC

În condițiile transformărilor petrecute în structura social-economică și culturală a satului transilvănean de la începutul secolului al XX-lea, în sensul dezvoltării relațiilor capitaliste, se constată o intensificare a activității intelectualității transilvănene în domeniul propagandei economice și culturale, o creștere a numărului gazetelor populare. În acest context se explică apariția la Cluj a ziarului „Solia satelor“.

„Solia satelor“, ziar săptămînal, apare la 1/14 ianuarie 1912 neîntrerupt în fiecare duminică pînă la finele anului 1913, cînd greutăți de ordin financiar atrag încetarea editării lui. Anul 1919 marchează reeditarea acestui ziar pînă în anul 1920. Ziarul are ca proprietar și redactor răspunzător pe Dr. Valentin Drăgan, tot ca redactor pe profesorul și publicistul Alexandru Lupeanu-Melin, iar ca și colaboratori pe Dr. Amos Frîncu și Dr. Elie Dăianu¹.

Articolul program, apărut în primul număr al ziarului, preciza scopul și destinația acestuia: „O gazetă care să fie adevărată solie a satelor“². Ziarul își propune să publice: „... lucruri de învățătură, pentru toate lipsurile și necazurile săteanului nostru... economia, meșteșugul plugăriei, va fi cel mai de frunte gînd al năzuințelor noastre. Vrem plugari luminați, plugari cuminți, harnici și cu spor la trudă. Iar fiindcă vremile sînt așa de grele astăzi și plugăria bătrînească așa de puțin roditoare, vom stărui cu tot dinadinsul asupra gîndului de întovărășire a puterilor, de asociere pe toate tărîmurile. Vom lupta pentru înființarea cît mai spornică a băncilor sătești, a însoțirilor de tot felul“³. Ziarul, urmînd programul propus, încă după primele numere a cunoscut o mare popularitate⁴.

„Solia satelor“ a avut preocupări variate, un loc important acordîndu-se celor din domeniul economic și cultural. Privind problemele culturale putem observa două direcții, pe de o parte ridicarea nivelului cultural prin publicarea literaturii, pe de altă parte realizarea acestui deziderat prin intermediul școlii. În paginile ziarului găsim poeziile lui Vasile Alecsandri, George Coșbuc, Ștefan Octavian Iosif, Octavian Goga, Alexandru Vlahuță, sau scrierile lui Ion Agârbiceanu. Alături se găsesc poeziile culese din diferite zone folclorice ale Transilvaniei.

Ziarul acordă o deosebită atenție școlii, astfel în multe din articolele sale se militează pentru trimiterea copiilor la școală, pentru reducerea numărului analfabeților, arătînd: „... că se cuvine în ziua de astăzi să iubim tot mai mult învățătura și școala, care ne-o dă, căci în zilele de acum învățătura e stăpîna vremii

---

¹ Sebastian Bornemisa, *Gazetele populare din Transilvania și Banat*, în *Fraților Alexandru și Ion I. Lapedatu*, București, 1936, p. 141.

² *Solia satelor*, nr. 1 din 1/14 ianuarie 1912, p. 1.

³ *Ibidem*.

⁴ *Idem*, nr. 6 din 5/18 februarie 1912, p. 3.

și a noroadelor"⁵. Demnă de remarcat este preocuparea ziarului pentru a trezi dragostea de carte, subliniind importanța contactului permanent cu cartea: „Dacă ne vrem binele nostru, al copiilor și al părinților, binele neamului nostru, să începem că cartea trebuie să ne fie tovarășul tuturor zilelor noastre”⁶. Pentru trezirea gustului de citit s-a inițiat o rubrică cu cărțile noi apărute, nelipsită în nici un număr al ziarului. Legat de această problemă este preocuparea pentru înființarea bibliotecilor populare⁷. În sprijinul celor ce vor să înființeze biblioteci populare se dau și indicații cu privire la cărțile necesare sătenilor⁸.

O activitate neobosită se constată în domeniul cunoașterii trecutului istoric: „... în faptele trecutului unui popor vom afla puterea de viață, ce se ascunde în el. Vom afla ce a gândit, ce a simțit, pentru cari ținte sufletul lui s-a umplut de caldă însuflețire, vom descoperi pricina luptei lui de veacuri”⁹.

Prezentă a fost în ziar și activitatea economică și culturală a Astrei, publicându-se toate adunările ei.

Ziarul are o rubrică permanentă de știri, fie politice, fie economice atît din țară cit și din străinătate, un loc central ocupînd cele din România. La această rubrică apărea starea semănăturilor, lista tîrgurilor de țară și anunțuri culturale.

Publicînd o serie de poezii culese din popor, fotografii cu portul românesc, ziarul pledează pentru respectarea și cultivarea tradițiilor populare. Într-un articol se spunea: „Portul nostru românesc este credeul faptic mărturisit al romanității poporului nostru...”¹⁰.

O preocupare constantă în paginile ziarului a fost aceea de propagare a mijloacelor de păstrare a sănătății, de prevenire a unor boli. Nenumărate sînt articolele care combat băuturile alcoolice, care vorbesc despre hrana și locuința omului, păstrarea curățeniei și sfaturi date mamei privind îngrijirea copiilor.

Evenimentele externe ocupă un loc important în paginile ziarului. Comentarea evenimentelor din Balcani se face în mod amănunțit în coloanele ziarului atît în 1912, cit și în 1913. Cu acest prilej se amintesc faptele de vitejie ale ostașilor români în războiul de independență, reproducîndu-se o parte din picturile lui Nicolae Grigorescu.

„Solia satelor” a acordat un spațiu mare materialelor care cuprindeau problemele ce interesau orientarea și propășirea economică a țaranului român din Transilvania. Se militează în paginile ziarului pentru practicarea unei agriculturi raționale: „Vom da cea mai largă atenție înaintării lui economice, voind să-i îndreptăm privirea spre tărîmurile largi ale unei plugării raționale, obișnuite în apus”¹¹. Încă din primele numere se combate continuarea metodelor vechi de practicare a agriculturii arătîndu-se că: „Rotațiunea, această schimbare iscusită a semănăturilor, e temelia plugăriei de azi”¹². Ziarul arată și necesitatea răspîndirii noilor metode folosite în agricultură: „Ca un popor agrar ce sîntem... datori sîntem să ținem seamă de progresele ce se realizează pe terenul agriculturii și să

⁵ *Idem*, nr. 34 din 18 august/1 septembrie 1912, p. 2 și nr. 35 din 26 august/8 septembrie 1912, p. 1.

⁶ *Idem*, nr. 3 din 15/28 ianuarie 1912, p. 1.

⁷ *Idem*, nr. 20 din 12/25 mai 1913, p. 4—5.

⁸ *Idem*, nr. 21 din 19 mai/1 iunie 1913, p. 6.

⁹ *Idem*, nr. 40 din 30 septembrie/13 octombrie 1912, p. 2.

¹⁰ *Idem*, nr. 34 din 19 august/1 septembrie 1912, p. 1.

¹¹ *Idem*, nr. 9 din 26 februarie/10 martie 1912, p. 1.

¹² *Idem*, nr. 7 din 12/25 februarie 1912, p. 3.

căutăm să le facem cunoscute și poporului nostru, pe care în multe părți secolii de întârziere îi despart de lumea progreselor moderne¹³. În acest sens este popularizată metoda de cultură mai intensivă a griului și porumbului. Apar în paginile ziarului și lucrările agricole ce trebuiesc efectuate în diverse anotimpuri sau perioade ale anului.

Numeroase sînt sfaturile privind cultivarea unor plante rentabile ca: vița de vie, pomii fructiferi, dîndu-se indicații pentru plantarea pomilor și crearea școlilor de pomi în fiecare sat¹⁴. O mare atenție este acordată grădinii de legume, arătîndu-se necesitatea existenței acestora, pe de o parte pentru importanța legumelor ca hrană, iar pe de altă parte datorită avantajelor materiale: „Celora care se pricep mai bine la acest meșteșug le va fi dată să ajungă la atîta amar de bani, precum ajungeau bulgarii* ani de ani după hărnicia mîinilor lor... Măcar atît să sădim în grădina noastră cit ne este de ajuns pentru trebuințele casei, să nu fim siliți a cumpăra de la străini¹⁵.”

Foarte multe indicații sînt date pentru creșterea animalelor, fie atunci cînd este vorba despre îngrijirea vitelor¹⁶, despre curățirea grajdului, vindecarea sau îngrijirea vitelor bolnave¹⁷. În vederea prăsirii unor rase superioare de vite se popularizează expozițiile de vite, cum este cazul celei din Brașov¹⁸. Toate articolele privind acest domeniu sînt semnate de Gheorghe Chelemen.

Începînd cu luna iunie 1913 în ziar este interpretată legea despre economia cîmpului din anul 1894 privind drepturile proprietarilor de pămînt, despre pășunat, prăsirea vitelor, drumurile de hotar, despre vii, păzitorii de cîmp și pedepse. Comentariul a fost semnat de Ioan Popu-Câmpianu.

Pentru ieșirea din situația grea a țărănimii, în paginile ziarului, încă de la începuturile sale se propunea întemeierea de însoțiri, tovarășii: „Dar s-a dovedit destul de lămurit și aceea, că cei care produc, producătorii, numai însoțindu-se, întovărășindu-se răzlesc, se pot bucura de roadele muncii lor, — așa după cum se cuvine¹⁹. În acest sens sînt expuse realizările în domeniul tovarășiiilor în România: „Tovarășiiile cele nouă, cari se vor înființa în legătură cu băncile populare, au de scop să deprindă pe țăran, să prefacă și să prepare produsele, ce i le dau pămîntul și vitele lui în mărfuri, pe cari să le strîngă la un loc și să le vîndă ei de-a dreptul, — apoi să le cîștige mașinile trebuincioase, așa le dea îndrumări cum să-și cultive pămîntul și vitele mai bine și altele²⁰.”

Se arată că este necesar în primul rînd a se înființa bănci populare sau satești, indicîndu-se modul cum trebuie să activeze acestea. Ele trebuiau să efectueze operațiuni bancare, de a face vînzări și cumpărări de cereale, vite, nutrețuri, mașini agricole: „Obștea a trebuit adevărat să înțeleagă că legîndu-se toți într-o bancă satească vor putea primi bani mai cu ușurință și mai ieftin în o sumă mai mare de la o bancă mai puternică, decît dacă unul singur s-ar înfățișa

¹³ *Idem*, nr. 50 din 1/14 decembrie 1913, p. 2.

¹⁴ *Idem*, nr. 10 din 4/17 martie 1912, p. 6 și nr. 25 din 16/29 iunie 1913, p. 4.

* E vorba despre grădinari în general bulgari care cultivau zarzavaturi și le-gume pentru piață.

¹⁵ *Solia satelor*, nr. 12 din 17/30 martie 1913, p. 6.

¹⁶ *Idem*, nr. 45 din 4/17 noiembrie 1912, p. 5—6.

¹⁷ *Idem*, nr. 9 din 24 februarie/9 martie 1913, p. 2.

¹⁸ *Idem*, nr. 22 din 27 mai/9 iunie 1912, p. 5.

¹⁹ *Idem*, nr. 25 din 30 mai/17 iunie 1912, p. 2.

²⁰ *Idem*, nr. 30 din 22 iulie/4 august 1912, p. 3.

pentru o sumă mai mică, cu o moșie sau cu o chezășie mai slabă decît a întregii obști²¹.

Cu privire la tovărășii s-a publicat în paginile ziarului articolul „O consfătuire economică” ce a avut loc la „Economul” din Cluj, unde s-a arătat menirea băncilor: de a procura semințe selecționate și a fi date sătenilor pe așteptare, ținerea în adunările generale de conferințe economice privind modul de înaintare a gospodăriei țăranilor români. S-au purtat discuții chiar pentru organizarea ținutului Cluj în tovărășii întrunite într-o centrală la Cluj, susținută de toate băncile, care să învețe poporul la munca cîmpului după școala nouă, să sprijine economia țăranului pe toate căile²².

În paginile ziarului se dau indicații cu privire la formarea tovărășiilor comunale pentru prăsierea și asigurarea vitelor.

Cu multă atenție este tratată problema asigurărilor. Se vorbește despre asigurarea vieții locuitorilor, pentru care se plătește o anumită sumă, asigurări contra focului, contra gheții și cea care are o mai mare pondere în paginile ziarului, asigurarea vitelor: „Dacă pentru sătenii noștri, pămîntul este primul lucru ce se cere pentru ca să poată trăi, apoi fără vite de muncă acest pămînt nu-i poate produce nimic²³. Se arată că scopul asigurării vitelor este dezvoltarea prăsiirii vitelor din comună, cumpărarea vitelor de prăsilă, valorizarea vitelor, de a se oferi împrumuturi ușor de plătit, pe vitele asigurate, să ia în arende pășunate de obște²⁴.

Urmărind același scop al propășirii economice a țăranimii apare și problema înființării magazinelor de bucate în scopul valorificării produselor și aprovizionarea cu cele necesare agricultorului²⁵.

, Cu mult interes este tratată îmbrățișarea meseriilor, avînd același scop propășirea economică a țăranului român: „Ca oamenii noștri însă să nu ajungă astfel săraci, lipiți pămîntului, și nici să ia lumea în cap, departe de țara noastră, de neamul nostru, de rostul nostru, trebuie să-și caute și alte izvoare de bogăție, să se gindească și la alt trai, iarăși foarte cinstit, anume la meșteșug²⁶. În diferite numere se arată că meseriile duc la îmbogățire: „Cînd ești stăpîn pe un meșteșug bun, faci banul ca porumbul²⁷. În numeroase articole s-a militat pentru sprijinirea meseriașilor noștri, aceasta spre binele, progresul și bunăstarea neamului. Cu scopul întăririi meseriilor se propunea chiar înființarea cursurilor pentru meserii, care să existe în fiecare sat, arătîndu-se beneficiile aduse: „... că pe lîngă aceea că nu va trebui să mai alergăm la străini, cari ușor pot să ne înșele, ne vor aduce și ciștig frumos²⁸.

Prin problemele ridicate în coloanele sale „Solia satelor” s-a înscris pe linia urmată de presa transilvăneană, aceea de a arăta căile de propășire economică și culturală a țăranului român.

MARIA MAGDALENA JUDE

²¹ *Idem*, nr. 5 din 29 ianuarie/11 februarie 1912, p. 1.

²² *Idem*, nr. 13 din 24/6 aprilie 1913, p. 1—2.

²³ *Idem*, nr. 35 din 27 octombrie/9 noiembrie 1913, p. 7.

²⁴ *Idem*, nr. 19 din 3 mai 1913.

²⁵ *Idem*, nr. 2 din 8/21 ianuarie 1912, p. 1 și nr. 8 din 19 februarie/3 martie 1912.

²⁶ *Idem*, nr. 10 din 4/17 martie 1912, p. 5.

²⁷ *Idem*, nr. 34 din 19 august/1 septembrie 1912, p. 4.

²⁸ *Idem*, nr. 24 din 23/10 iunie 1912, p. 1.

„SOLIA SATELOR“ — EINE ZEITUNG FÜR DIE LANDBEVÖLKERUNG**(Zusammenfassung)**

Die Zeitung „Solia satelor“ (etwa: Der Dorfbote) erscheint in Cluj zu Beginn des 20. Jhs. in einer Zeit sozial-ökonomischer und kultureller Umwälzungen im Leben des siebenbürgischen Dorfes infolge der Entwicklung der kapitalistischen Produktionsverhältnisse.

Im vorliegenden Artikel wird dem Leser die Propagandatätigkeit der Zeitung in wirtschaftlicher und kultureller Richtung bekanntgemacht; sie verfolgte das Ziel, das materielle und kulturelle Niveau der siebenbürgischen Bauernschaft zu heben.